

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištru v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Račun

kat. tiskov. društva za l. 1882.

A Prihodki:

1. Ostanek leta 1881	fl. 2915.39
2. Naročnina „Slov. Gosp.“ v l. 1881 za l. 1882	27.40
3. Deležnina p. n. gg. društvenikov	682.20
4. Naročnina „Slov. Gosp.“ z obresti	4691.11
5. Naznanila v „Slov. Gosp.“	344.65
6. Listi „Slov. Gosp.“ posaméz prodani	81.65
Vkup	fl. 8742.30

B. Stroški:

1. Tisek, koleki, priloge, napisi in ekspedicija „Slov. Gosp.“	fl. 3746.51
2. Marke za razpošiljanje „Slov. Gosp.“	927.94
3. Uredništvo in upravnništvo	722.—
4. Poštšina, listnice in papir	11.65
5. Časniki za celo leto	47.71
6. Prihodnina in priklade	71.11
7. Naročnina „Slov. Gosp.“ za l. 1883 v l. 1882 vplačana	7.80
8. Razne stvari in nagrade	8.20
Vkup	fl. 5542.92

Ako se od prihodkov za . . . fl. 8742.30
odšteje stroškov za . . . fl. 5542.92

ostane premoženja vkup za . . . fl. 3199.38

Teh fl. 3199.38 je založenih:

a) v kavciji	fl. 1077.94
b) v hranilnici	2100.—
c) v gotovem za	21.44

kar daje zgorenjeh . . . fl. 3199.38

V Mariboru dne 31. januarja 1883.

Predsednik:

Dr. Ivan Križanič,
prof. in podvodja v duhovščici.

Blagajnik:

Dr. Anton Suhač,
stolni vikar.

Pregledovalci:

Ig. Orožen, kanonik.
Jan. Majeiger, prof. na gimnaziji.
Fr. Heber, korni vikar.

Jez nemškemu „šulfereinu“.

Vsakemu čitatelju „Slov. Gosp.“ je znano, kaj je nemški „šulferein“ in kakšen je njegov namen. Zadosti je, da omenimo, da to društvo z denarji najbolj podpirajo Nemci v „rajhu“. Marsikedo bi pa utegnil misliti, da to društvo nam Slovencem ni nevarno. Temu pa ni tako. Vsaj vidimo, kako snujejo v slovenskih pokrajinah nemške šole, v katere prav siloma slovenske otroke porivajo. Ne bomo se spuščali v daljno vprašanje, kaj se tu počenja, a to vemo, da nekaj posebnega; krščanskemu nauku so dali le pičle urice in možje navedenega društva tudi za to dobro skrbe, da dobijo otroci teh šol neko mrzenje do slovenščine. Pa te šole bi nam še ne škodovala toliko, kajti tacih se lahko izognemo. Na drugej strani bi nam znalo to društvo več škodovati. To društvo podpira in deli darove nekaterim učiteljem, t. j. takim, ki jih pri nas imenujemo nemškutarje ali odpadnike svojega naroda ali izdajice in omahljivce. Pisu teh vrstic je več slučajev znanih, da so bili učitelji zavoljo „marljivega nemškutarjenja“ „obdarovani“ in prilično bodemo več imen tacih lačnih, brezvernih in breznačajnih učiteljev navedli, zato da jih bode vsakdo poznal ter se vedel tacih gobovcev izogibati. Ali je mar to pošteno, da se učiteljem na skrivnem dajejo darila, da slovensko deco ponemčujejo in Bog vedi, kaj še vse? Vsako djanje, katero je pošteno, se sme vršiti očitno, zakaj tedaj daje to društvo na skrivnem in sicer prav na skrivnem darila? Odgovorite nam vi nemškutarji in Nemci! Mi dobro vemo kam pes taco moli. Tako djanje bi moralo biti prepovedano in kaznjivo!

Mi pa tej zlobni stvari lahko jez napravimo. —

Na Štajerskem imamo, kakor znano, okrajne zastope. Ne bodem se spuščal v vprašanje, če so ti zavodi potrebni ali ne, kar bi tudi nič ne koristilo, ali ker so in nam podajajo brebmena in pravice, se moramo tudi te zadnje po-

služevati in ne gledati kako tujec z našimi denarji gospodari.

Kake pravice pa nam podajajo okrajni zastopi? Jaz omenim le eno, katera je za nas Slovence na Štajerskem velike važnosti. Okrajni zastopi namreč volijo iz svoje sredine može v okrajne šolske svete. Do zdaj so skoraj povsodi imeli večino nemškutarji v okrajnih šolskih svetih, zdaj pa ni več tako. Tako postavim imamo Slovenci v Ljutomeru že več let večino v okrajnem šolskem svetu, zdaj tudi v Ptuj, prihodnje zadobe tudi v Ormoži, Gornjej Radgoni itd.

Okrajni šolski sveti pa imajo v učiteljskih zadevah moško besedo govoriti, brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta se ne sme v nikakoršnem okraji narediti šola osnovana od nemškega „šulfereina“.

Dalje volijo okrajni šolski sveti iz svoje sredine tako imenovane nadzornike (Ortsschul-aufseher). Ako je tedaj slovenski okrajni šolski svet, izvoli samo slovenske nadzornike. Ti pa lahko na učitelje pazijo, posebno na take, kateri „šulfereinove“ groše jemljejo.

Na taki način tedaj „nemškemu šulfereinu“ njegovo „delovanje“ pri nas priporočimo. Marsikedo bi pa mislil, da tu ali tam ni moči večine v okrajni zastop dobiti.

Res je, da je to prav težavno, kajti volilni redi v Avstriji so le na korist Nemcem, ker oni so jih ustvarili in so le za se skrbeli. Toda dobre volje je treba in tako se da marsikaj doseči ali vsaj hudo zabraniti. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi govejo živino krmiti.

II. Znamo, da je živalski naravi najbolj prikladna in priležna hrana seno. Ker je pa le malo kmetovavcev, ki bi mogli z samim čistim senom svojo živino skozi zimo rediti, je toraj treba kmetovavcu misliti, kako svoji živini tako krmo priskrbi, v kateri so iste snovi, ktere so v senu, kolikor mogoče v največi meri najti. Poglaviten nadomestek sena je pa slama, ki se je povsodi tam, kjer se prideluje zrnje, v precejšnji obilici nahaja. Slama je za pokladanje skozi in skozi sposobna. Treba je le, da žival poleg slame tudi še take hrane dobiva, ki imajo več beljakovine v sebi, kakor je ima slama sama za se. Kajti le tako bode mogoče vlakno, ktero se nahaja v slami, tudi do zadnjega izvleči in porabiti. Posebno dobra za pokladanje je razna stročja slama, bolj mehka slama jarega žita, pleve itd.

Če se le sama slama živini poklada, ima to le slabe nasledke. Živali namreč ne morejo dan na dan toliko same slame povžiti in prebaviti, da bi si iz povžite slame same za živ-

ljenje potrebnega proteina iz nje izvlekle in naredile. Če se slama z senom in deteljo pomešava, je nasledek tudi le srednji.

Nasproti temu bodo pa nasledki toliko povoljniji in ugodnejši, kolikor v bolj pravem razmeru stoji množina vsega vlakna v slami z hrano krepotnico ali močnico, ki se živini poklada. Krompir ali pesa krmnica z rezanjem pomešana najprej in najboljše seno nadomestovati more. Če se taki klaji še nekaj otrobov ali krube, prge ali pivnih tropin primeša, ostala bode živina dobro rejena in bode kmetovalcu tudi dobiček prinašala.

Po potu daljših skušbah se je zasledilo, da sol tudi velik vpliv na rejo živine imade. Sol namreč ne le dela živino jedično, t. j. da rada je, ampak pomnožuje tudi prebavne soke v živinskem želodcu. Če se živini polagajo ostanki iz žganjarij ali olarij, ki nimajo solnih delkov v sebi, morajo se osoliti, da jih živina sebi in lastniku v korist povživa. Glavna naloga umnega kmetovavca in živinorejca je toraj ta, da izbere in sestavi svoji živini tako hrano, ki živalim vse one snovi podaja, katerih potrebuje, da more vse to, kar je več hrane, česar ravno ne potrebuje v življenje, spreobrniti v mleko in meso. Pri krmljenju bode skrben kmetovalec tudi na to gledal, da kolikor mogoče živalim krmo spreminja. Naj se jim toraj poprej rezane krme položi in potem še le cele krme, da se živina tako primora krmo dobro prežvekovati in skoz in skoz z slinami premočiti.

Določen čas krmljenja ali kakor tukaj pravijo razne „calje“ se mora točno držati, ker vsaki nered v tem oziru na živino škodljivo vpliva. Dobro dene živini, ki je vedno v hlevu, če se vsaj po dvakrat na dan k kakemu studentu ali na kak potok napajat žene. Sem ter tje imajo pohvalno navado, da živini suho klajo poparijo, kar je mnogo prebavnejšo delo. S poparjeno klajo ali parjenjem so sem ter tje lepe nasledke dosegli. Seveda stoji parjenje nekoliko truda in tudi več potroškov in je ovira, da se ne more prav povsod udomačiti.

Poleg krmljenja ima tudi še postrežba velik in vgoden vpliv na prospevanje živine. Snažnost, pogosto štrigljanje in krtačenje, obilno suhe stelje vse to pomaga, da ostane živina zdrava in rejena. Namen živinoreje ne more kateri drugi biti kakor ta, da se pokladana krma kolikor mogoče dobro povrednostuje. To pa je takrat prav mogoče, če se živini taka krma poklada, o kateri gre pričakovati, da se po nji pravi namen živinoreje doseže in živali kolikor mogoče največ dobička dosežejo.

Hmeljarstvo.

III. Kako se naj hmelj sadi. Ker hmelj veliko let na enem mestu obstoji (20—

30 let) in ker največ denarja in skoraj tudi dela stane in ker od njega največ dobička pričakujemo, poiskati moramo tudi 1. najboljšo zemljo, ktera je dosti globoka in 2. ktera ni spodaj mokrotna, ampak da vodo dalje oddaja, da se radi tega bolezni v koreninah ne izcimijo, ktere so za hmelj škodljive. 3. Naj bode taka lega, ktera je proti silnim vetrovom zavarovana, da nam ne podira rant, ne odvija in lomi preveč hmeljevih zrastkov, kteri nam dosti dela pri vezanji narejajo in manjše pridelke povročujejo.

Bolj ko hmelj mirno raste, lepše sok po njem teče, rastlina se dobro razvija in rodi obilnejše cvetja.

4. Hmelj raste v vsaki zemlji: v pesku kakor v ilovici in puhlici. Pa v vsaki zemlji ne da enakega pridelka! Najboljša je puhlica, ktero tudi najlože obdelujemo, in naplavljena zemlja, ktera ima v globini še obilo redilnih snovij od vode naplavljenih. Take zemlje se nahajajo po dolinah, kjer je v davnih časih voda tekla. Po gričih vže ni več tako dobra, ker tam se nahaja uže le bolj izzebljena zemlja, kteri ploha dosti gnoja odnaša v nižavo. Poglavitna reč je, da je zemlja v stari moči, da ni izsezana, ker to veliko upliva na cvetje in fino blago.

Zemlja, ktera se je za nasaditev odločila, naj se (pa nje ne kaže prej gnojiti) globoko preštiha (26" do 3') tako da pride zgornja, rodovitna na dno, spodnja, nerodovitna pa na vrh (s tremi štih, eden pod drugim, se to zgodi). To delo se upravi najboljše jeseni, da mráz zgornjo mrtvo zemljo predela in rodovitno stori. V tako zrahljano zemljo hmelj svoje čez seženj dolge korenine lahko poganja ter najde naposled spodaj rodovitno zemljo.

Spomladi (konci aprila) pa se zemlja zravna in s klini zaznamujejo vrste in potaknejo tudi za vsako rastlino posebej. Navadno se vsaka rastlina in vrsta sadi narazen po 6' po 5' ali 4'. Kaj pa je najboljše? Menda srednja mera 5' ker izkusilo se je, da se je dobilo iz dveh enako dolgih vrst, kjer je bilo v eni n. pr. 150 v drugi pa samo 120 sadežev enako veliko hmelja, pač pa je bilo s 150 sadeži veliko več dela, več rant potreba in rastline niso mogle tako lepo izrasti in tako lepo cvetje dozoreti, kakor pri bolj redko nasajenih. Pred ko se sadeži (hmeljeve korenine) v po 1 čevelj globoke jamice vtaknejo (ktere se napravijo z lopato od štirih strani), je zelo dobro, da se v nje da lopata mešanega (pretrohnjenega) gnoja (komposta, frišni gnoj škoduje), ker so sadeži prvi čas v nerodovitni zemlji. Na nje se da lopata druge zemlje, tako da še mala jamica ostane, da rahli hmeljevi izrastki lože zemljo prederejo in bolj v vrsti izrastejo. Ko pa so izrastki vže nekoliko dolgi, treba je skrbeti za

priklje (ktere se postavijo tje, kjer so klinci), ali pa se je naredila priprava na drat.

(Dalje prih.)

Konjerejsko društvo je g. Lobeju v Slov. Gradci vzelo žrebca, ker mu je slabo stregel; išče se bolji konjerejec; premiranje konj ne bode vršilo se v Račah, ampak v Mariboru, kder nameravajo tudi konjsko dirko napraviti. Društvo je pridobilo 5 novih žrebcev lepega Savinjskega plemena, (Ervin, Aubry 6, Aubry 8, Dretar 10, Goznik 19).

Trtna uš začne meseca marca gibati se in po korenji trsovem na vzgoraj pomikati brz, ko toplota v zemljo prodre! Kmalu začnejo se ploditi in množiti strahovito. Nad zemljo se tudi začnejo gibati. Jajce na trti pod skorjo izleže mlado uš, ki pa po trti v zemljo vleze. Ako le mogoče, uničimo jajce na trti!

M. Rajšp.

Dopisi.

Od sv. Martina pri Vurbergu. (Šola, župan, pošta, gostija, sodnija.) Nedavno je od ljudske šole v Ptuj nam semkaj domu bil poslan učenec, ki je pa svojo srčnost hitro razodel s tem, da je z velikim kamnom drugega šolarja ranil na glavi, potem pa se grozil, kako bo se gg. nadučitelju in kateketu zgodilo, če se predrzneta ga kaznovati! S strahom lehko vprašamo: „Kaj bo iz tega deteta?“ — Kakor znano, so bile volitve za nove srenjske predstojnike. Pri nas pa so enega prejšnjih predstojnikov hoteli od te častne službe odstraniti. Zato je dobival zaporedoma pisma, v kterih se je grozilo, da bo razun 3 ali 4 hramov cela srenja sv. Martina morala goreti, ako njega zopet volijo. In res, voljen je drug predstojnik, kakor zaupamo, dober narodnjak. Šaj pri volitvi je c. kr. komisarju, ki žalibog nič slovenski ni razumel, vže rekel, da bode vse le slovenski dopisoval in želi tudi postave v slovenskem jeziku dobivati. Živeli taki narodni predstojniki! — Iz Ljubljane so mi doposlale se nektere srečke „narodnega doma“. C. kr. pošta v Mariboru mi je to naznanila po nemškem „Aviso“ ali dopisu. Jaz o takih prilikah nemški ne razumim, tedaj sem poslal ono nazaj in zahtevam slovensko naznanilo. A poštni uradnik mi po našem poštnem potu pošlje glas, da moram nemško naznanilo potrditi, sicer bodo me pri gospodski in tudi pri škofiji tožili*) in tako k temu prisilili. A s tem še menje ne podpišem in zdaj dobim prijazni pozdrav: naj potrpi in za par dni dobim vže slovenski dopis za potrdilo, kar se je tudi res zgodilo! Slovenci! ter-

*) Tri sto medvedov pa uže vse se upa nad škofijo iti, kakor da bi ta ne imela druga opraviti, kakor po domoljubnih duhovnikih kresati!

jajmo pravico, in bo se nam že dala! Kaj pa pomaga z zlatimi besedami praviti samo, kako naj zahtevamo v uradnih, pri sodnih itd. materni slovenski jesik, v resnici pa vse dopise le nemški napravljamo! „Fašenk“, čas ženitve je sicer proč, pa povem za prihodnjič: Ko je pred kakimi 10 leti moja sestra se možila, zahteval sem jaz, naj se pri notarji „juterno pismo“ slovensko napravi. In kolikokrat se mi je sestra vže zahvalila, rekoč: „Gospod! kako sem vesela, da smo „juterno“ slovensko napravili; zdaj lahko sama pogledam v njo in vem, kaj sem tam podpisala!“ Dragi moj! obrni to na se! — Dne 28. jan. imela sta tukaj Matej in Ana Kocbek zlato gostijo. Prečast. gosp. Dr. Križanič so v lepi pridigi razložili (nekdanji tukajšnji g. kaplan) vrednost in imenitnost časa. Gostija je bila prijazna veselica — a pridna mamika poklicana je vže k nebeškej gostiji, kakor zaupamo. Bila je v nedeljo 11. febr. pokopana. Nas vse pa to opominja: naj res čas dobro obrnemo! Pred kratkim imel sem pri c. kr. sodnji opraviti v posebni zadevi. Sam sem napravil slovensko vlogo, zahteval pa tudi izrazno, naj tudi sodnija vse le v slov. jeziku obravnava, kar bo treba! In blagi gosp. sodnik mi je rekel: Tako je prav, le terjajte, in bote dobili! Kako pa me je srce zbolelo, ko ravno pri tisti sodnji vidim pismo, nemško pisano od nekega gospoda, ki pri vsaki priliki pravi: „Jaz dam zadnjo kapljico svoje srčne krvi za narod, za narodne pravice, za slovenski jezik!“..... O lažljivo domoljubje! Zlate besede, — umazano djanje!

Od Radgone. (Živinski potni listi). Nemčur je pač zagrizen sovražnik Slovincu. To se vidi iz naslednjih vrstic. Dobro je znano, da je v Radgoni vsaki mesec prvi četrtek sejem. Tukaj prižene vsi Nemci in Slovenci na sejem. Poslušajte Slovenci, kaj si je nemčur zmisli? Kateri ima od župana slovensko podpisani živinski potni list, ta ne sme na sejem gnati živinčeta. Zakaj pa te je na listu slovensko tiskano, ako ne sme biti pisano? Toraj bi moralo imeti vsako slovensko živinče nemški rep! To nam Slovincem ni po volji drugači, če bo vaša živina nemška imela slovenski rep! Večkrat sem vže to opazoval, ker sem vže od tega slišal dosti govoriti, in videl sem vže to drugo krat, da ni pustil žandar na tržni prostor gnati, kateri je imel slovensko pisani list. Bil je mož od sv. Križa, kakor mi je rekel, in je prignal, na sejem svojo živino, in je ni smel na tržni prostor gnati, tedaj je 4 ure zapstojn živino gonil kakor da bi jo bil ukradel. Jaz sem vže videl, da so imeli magjarske liste in sem vže tudi v Radgoni kupil žival z magjarskim repom. Toda Magjaru ni nihče nič branil sejma. Slovenec bi ne smel ničesar imeti in ničesar

prodati, kder je le za „fünt“ nemčurjev. Ako ne sme slovenski, živinski rep na Nemško, tedaj pa naj tudi še nemški na Slovensko ne primaha! Dostavek uredništva: To je vendar preveč! Prosimo pa okrajne zastopnike gornje-radgonske, naj se pritožijo pri c. k. namestniku v Gradci in dalje pri c. k. ministerstvu znotranjih zadev. Kaj pa, ko bi se sejmi priredili v gornjej Radgoni?

Od sv. Tomaža nad Veliko nedeljo. (Slovenskim županom.) Župani in tisti srenjski odbori, kateri so smrdljivo Mihaličevega Honza prošnjo podpisali, so potem, ko je „Slov. Gospodar“ njihova imena objavil, zopet prekliicali. Mnogo izmed njih bilo je sram in so se izgovarjali. Eden je rekel: „Nek sluga je prinesel neko nemško pismo v moj vinograd k meni, da naj hitro podpišem“. Drugi je rekel: „K meni je tudi prišel nekdo z nekim pismom in rekel, da gre za narodno reč; jaz pa nisem poznal nemški in sem podpisal“, itd. Bog se usmili! Srenja, ktera ima takega župana, ki nekaj podpiše, česar sam ne pozna. Po mojem mnenji bi vsaki župan naj vse dobro pregledal in razsodil, ktero prineseno pismo se sme podpisati in ktero ne. Zdaj se vršijo volitve za srejske odbornike, in potem za predstojnike, zato se potegujmo kolikor nam je mogoče, da se izvolijo možje, kateri bodo skrbeli za blagor srenje, in za vpeljavo v šole in uradnije nam toliko ljubeznjive in mile naše slovenščine. Vi župani pa, kateri bodete na novo izvoljeni ali bote stari drugič izvoljeni, stojte kakor siva skala; ne dajte se omajati od nobenega piša, naj še bo tako močen; tirjajte, naj se Vam od gosposke piše vse slovenski in pišite tudi Vi slovenski, da bomo vendar enkrat zmagali Slovenci na slovenskih tleh. Nam se očita, da le nemščina je edino zveličavni jezik! Nisem sovražnik nemškega jezika, pa tudi poštenih Nemcev ne; le samo toliko rečem, naj se nam Slovincem slovenski poslujo zato, ker so nam svitli cesar v paragrafu 19. dr. osn. postav to zagotovili; in ker prosto ljudstvo nima ob čem se toliko šolati, dabi si moglo nemško pismo samo prebirati in razumevati, pri slovenskih pa je to lehka reč. Storimo toraj vsi za enega, pa eden za vse, kolikor bo mogoče, da zmagamo z ljubo materinščino, k temu pa pomozí Bog.

Radoslav Rižnar.*)

Iz Mahrenberške okolice. (Notar Rudl.) Ob priložnosti nekega opravka v Mahrenbergu sem moral tudi obiskati se ve da z denarji notarja Rudla očeta mahrenberških liberalcev ali

*) Lepa hvala za vrle dopise, pa povejte nam za božjo voljo, kako je mogoče, da Vaše pošteno ime beremo pod dopisom v liberalnem, nemčurskem celjskem lisjaku? Kdor ni z nami, ta je zoper nas! Ne pluvajmo Slovenci v lastno skledo!

„mahrenberškega Turka“, kakor se je sam imenoval. V svojej pisarnici ima podobo cesarja Jožefa II. in ob vsakej priložnosti razlaga kmetom o velikih zaslugah za kmetiški stan, posebno zato, ker je samostane ali klostre zapreti, in menihe in nune izgnati dal. Po duhovnih notar Rudl rad udriha in vse, kar je mogoče, vsiljuje hribovskim kmetom, kateri še Kristusa častijo in njegovih služabnikov ne preganjajo. Nekokrat je grozne reči pripovedoval in nek hribovec mu je pod nos zaribal: „sind auch von Fleisch und Blut, so wie Sie, Herr gospod notar!“ Čudimo se, ako ima toliko ljubezni do ljudi, zakaj jim ne pove, da je Jožef II. kuracije alj majhne fare ustanovil, in jim duhovnike nastavlja, da bi leži v cerkev prišli in sicer s premoženjem od samostanov za podporo skrbel. Le to se notarju dopada, da je samostan v Mahrenbergu pa na Muti zapreti dal, kder je na tisuče siromakov dobilo jesti, gotovo več, kakor na notarjevih ledinah. Takrat je tudi rekel: „Jaz sem „mahrenberški Turk“. Kar mu skoro pritrdimo, ker zelo stare krščanske spominke podira, kar je storil s križem na Ledinah. Podreti ga je dal in kamenje porabil za zid pri svinjski kuhinji. Ali v cerkev zahaja in sv. zakramente prejema, tega nečemo preiskavati. To pa vemo, da o...jen ni. Njegov pisac še je le pravi ptič, od sv. Urbana nad Ptujem neki izgnani „študent“. Ta se baha, kako „šriba“ v celjskega lisjaka. Enkrat podpisani Melonik je za njega kožo držal. Meloniku je neki bilo zelo težko, da je isti revež zlorabil njegovo ime, ker sam se podpisal ni na isto čenčarijo. Tako ravnanje je zelo nepostavno in kaznovanja vredno. Ko bi oča Melonik se ljudij, namreč Turka, ne bal, bi gotovo vse preklical in zlorabeža njegovega imena sodnji naznanil. Pa boji se Turka. Slovenci začnite tudi vi vže zdaj agitirati za narodne može in zoper nemčurje in grabeže slovenske zemlje. Rudl vže zdaj agitira ob vsakej priložnosti in pravi: „Vidite, kaj delajo tisti, ki ste jih volili, boljše bi bilo, ko bi Poseka izvolili.“ Tedaj zlorabi prigodke na Poljskem in jih našim poslancem podriva; je pač pravi lisjak, ki v vodi, kedar mesec sveti, sir vidi. Novo izvoljene župane strastno nadleguje na vsaki način, da bi se njemu poklonili in njegove nauke poslušali. Hudo ga peče, ako kde narodnjaka za župana izvolijo.

Šabljenka brušena!

Od Radoslavec, 17. februarja. V občie se letos vršijo v naši Štajerski nove volitve občinskih odborov in njih starašinstev. Tako je bila tudi tukaj v naši vesi na podlagi postave in predpisanih potrebnih priprav volitev občinskega odbora, dne 22. januarja na 8. uro razpisana. Znano je pa, da je lansko leto toča tukajšnja okolico do cela potolkla, kakor tudi

našo občino; zato se je glede na slab stan obč. denarnice, sklenolo na podlagi volilnega reda doma v občini volitev brez vseh stroškov izpeljati. Volitev, ktere so se letos volilci v obilnem številu udeležili, se je s tem pričela, da so se volilci spodobno o volitvi podučili, ter se njim je postava obč. v. r. od § 4 do 12 glasno prebrala. Po končani volitvi se je posledek v občie naznanil, ter so se volilci mirno in zadovoljno razšli. S posledkom te volitve pa ni bil zadovoljen nek častilakomen mož. Zato je šel h „Kovačevemu Seplnu“, naj mu ta napravi neko „Pešverdo“. Pogovorjeno, storjeno, in naš Sepl naredi neko nemško pismo. Na to pritožbo bilo je konečno 13 podpisov djanih, ktere večino podpisala je druga roka. Vsled te pritožbe dobi hipoma župan povelje vse dotične volilne spise poslati okr. c. kr. glavarstvu v presojo. Radoveden na izid tega posledka grem pri priložnosti k g. okr. komisarju, kateri mi na prošnjo tudi pritožbo našega Seplna pokaže in izroči. Moj ugovor vzel se je v zapisnik. Vse je sedaj poslalo v Gradec k c. kr. namestniji!

J. Božič.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sedaj so nasipi in šance okolo mesta Premisel na Gališkem dodelane in začeli so dovažati kanone in strelivo. — V državnem zboru zaletavajo se nemški liberalci srdito v ministre pa tudi naše poslance; posebno Wildhauški Karneri je upijal, da je pravico proti Slovanom krivica Nemcem (menda le takšnim liberalcem kakor je on). Ministri in naši poslanci pa so njega in njegove pajdaše zavrneli rekoč: da živi v Avstriji zraven 8 milijonov Nemcev tudi 14 milijonov Slovanov, ki jednako plačujejo davke, treba jim toraj privoščiti enakih pravic; takšno ministerstvo, ki bi hotelo Slovane zatirati, niti več mogoče ni. Minister grof Taaffe je zopet očitno izrekel, da hoče do pravice pomagati vsem narodom, a nobenemu krivice delati, najmanje nemškemu. Da je to edino prava avstrijska politika, to priznava tudi večina Nemcev, namreč konservativci, le zagrizeni liberalci in pri nas njihov podmitani, sebični rep slovanskih in slovenskih odpadnikov, Judežev temu nasprotuje. Toda dolgo to niti pri nas ne more trajati. Kakšni politični hinavci da so nemški liberalci, kedar cesarja hvalijo, pokaže se čestokrat na svetlo, zlasti takrat, kedar v prusko Nemčijo poškilijo. Grdo pa je bilo to, kar je njihov poslanec Schönerer storil, ta je nasvetoval, naj se cesarju vzame 1 milijon in ubogim v korist obrne. To je tem bolj nesramno, ker je znano vsemu svetu, da naš cesar vsako leto več milijonov raznim nesrečnikom, šolam cerkvam itd. porazdelijo.

Ko bi le hoteli cesarja posnemati liberalni bogataši, pa ti rajši iz srenjskih, deželnih in drugih blagajnic zajemajo in s tujim denarjem milošne delijo namesto, da bi v lastni žep segnoli. Saj jih poznamo! Naši poslanci so pa cesarju zopet dovolili kar mu gre! — Dunajski kovaški pomagači zahtevajo od mojstrov 10 fl. na teden in v nedeljo prosti čas, ker mojstri ne privolijo, ustavili so pomagači delo, kovačnice stojijo. — Velika puškarna v Steyeru nima dela več in je 2000 delavcev zgubilo zaslužek. — Magjari delajo v Budimpešti novo šolsko postavo za gimnazije in realke. Glavni namen je, pospešiti pomagjarenje ogerskih Slovanov, Nemcev in Romunov.

Vnanje države. Irci silno sovražijo Angleže. Osnovali so tajno družbo morilcev in požigalcev. Glavača temu društvu, po imenu Janeza Washa, ugrabili so angleški policaji in zaprli. Minister Gladstone mudi se v Parizi in se pogaja s Francozi. Ti so voljni Angležem pustiti Egipt, ako smejo sami pograbit Sirijo in menda še Sveto deželo. Od ondot mislijo čez Eufkrat in Armenijo podati Rusom roko in Turčijo razdeliti. Tako se toraj bliža konec turškemu cesarstvu. Na Nemce pa Francozi vedno vedno pazijo in se vadijo v streljanji, uže imajo 232 strelskih društev. — V južnem Španskem razsajajo republikanci tolovaji, požigajo pristave in žugajo pobiti vse bogatee. — Vnuč Črnega Jurija, ki je prvič Srbe rešil turškega jarma, Peter po imenu, je izgnan iz Srbije, pa je nedavno obiskal črnogorskega kneza, kder je bil prijazno sprejet. Ondi je naznanil, da je on pravi vladar srbski in da hoče kralja Milana pregnati iz Belgrada, ter sam zasesti kraljevski prestol srbski. — Romuni so sklenoli 15 milijonov potrošiti za pozidanje novih trdnjav. — Kronanje ruskega cesarja v Moskvi vršilo se bode najbržer dne 10. junija t. l. Priprave delajo velikanske.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

III. 13. No, menda Slovan ni imel čistih rok? morda ni bil poštenjak? Na to vprašanje naj odgovarja okoliščina, da nam celo nemški pisatelji poročajo jako lepe reči. Tako npr. kedar so Slovani odhajali z doma, niso zapirali dverij za seboj. Gostoljubnost je pri njih toliko veljala, da so z domi odhajaje na mizi puščali pripravljena jedila navlaš za gosta, ki bi se morebiti oglašil pri njih. Pri tem niso delali izjeme med narodi, in nemški trgovci pak rokodelci so radi zabajali v slovanska sela. Tatov in razbojnikov med Slovani nisi našel.

14. Kje so Slovanje stavili svoje hiše? Zgodovina pravi in sedanost marsikje spričuje,

da so naši predniki svoje na okroglo najrajši v podobi podkove zidane vesi potiskali kolikor mogoče daleč proti izviru kakega potoka ali reke kde v najzadnji konec doline.

Na takih krajih čepelo je začetkoma po 3, 4, 5 slovanskih hiš na okroglo sporastavljenih. Cesta je držala samo do vesi, zadej za vesjo je nje pa zmanjkalo. Po bolj varnih krajih, stavili so si hiše tudi, kakor vže vemo, sred polja. Bržčas so ti maloštevilni gospodarji bili jedna družina. V poznejših časih priselilo se je sicer v prvotno ves obilo novih hiš, ki so se razvrstile v ulice, ali stari načrt vesi, podoba podkove, je svedočil še potem o pričetku.

15. Duh slovanskih družin ni poznaval lenobe. Pridne roke starega Slovana so ljudstvo delale premožno. Slabo godilo se je le tistemu, katerega so družine izključile iz svoje sredine vsled kakšnega hudobnega ali pohujšljivega dejanja. Nobeden mladenič ni bil priznan kot zrel in sposoben za javno življenje, dokler ni spričal, da je v poljskih opravilih do dobra izurjen. Samostalen zamogel je postati še le v možkej dobi: odtod prihaja, da beseda „mož“ v ruskem jeziku (zraven izraza „hriščan“) in pri kajkavskih Hrvatih pomenja toliko, kakor naš „kmet“ ali poljedelec ali seljak, a „kmet“ je v čehoslovansčini to, kar mi pravimo: stavec.

16. Ko so v poznejših časih nad Slovani zavladali Nemci, izgubila se je samostalnost slovanskih družin. Gospodje so jih večkrat meni nič tebi nič kar odganjali z lastnega zemljišča, ako se jih drugače niso mogli iznebiti. Kolikor Slovanov je prebilo 12. in prvo polovico 13. stoletja, hlapčevati so morali Nemcem. S pridnimi rokami in bistro glavo, ki so Slovana vedno odlikovale, pridobil si je celo lahko blaga ter ga podedoval svojim otrokom ali sorodnikom, toda le takrat, če so bili sužniki njegovemu gospodu. Nepotrebno blago so smeli prodajati, toda nikdar ne brez gospodovega znanja in dovoljenja, tudi ne človeku, ki je služboval kakemu ptujemu gospodu. Za ženitev morali so prositi dovoljenja in njih otroci so bili sužniki, kakor oni sami. Ni nemože, da nas na to zadevo spominja okoliščina, ker čehoslovanska beseda „otrok“, ki jo mi rabimo za „dete“, v slovenščini pomenja: sužnik.

Italijanski jezik še danes ima za „Slovana“, kakor za „sužnika“ eno in tisto besedo ali izraz.

Nemški gospod je s svojimi sužnimi podložniki lahko počel, kar se mu je zljubilo; prodajal jih je, zastavljal, zamenjaval ali za ljudi svojega sosedu ali tudi za kakšno živinče itd. Najstarejši sin je podedoval očetovo kmetijstvo, druge sinove pa je porabil gospod, kakor je vedel in premogel. Kedar se je Slovan ženil, moral je vprašati gospoda in snubiti je smel le sužnico, vrh tega je za ženitev moral nekaj pla-

čati, kar se od svobodnega človeka ali od Nemca ni tirjalo. Slovan je pač moral se z redkimi izjemami vselej in povsod spominjati, da hlapčuje. O zakonu Slovanov z Nemci ni zapaziti nikakega sledú, vsaj v 11., 12. in v prvi polovici 13. veka ne. Celo kneževske rodovine so se izogibale takim ženitvam. Veljavnemu slovenskemu knezu, prišedšemu snubit hčer mejnega grofa Bernharda, odgovorilo se je, da se sorodnica nemškega vojvode ne daje „prosi“ za ženo! Tako poroča Adam Bremenski.

(Konec prih.)

Smešnica 10. Nekdo bil je močno gluh. Enkrat ga vpraša sosed, kako se kaj njegova žena počuti? Oni je razumel: kako se on počuti? Odvrne toraj med silnim kašljem, ki ga je uže več let sem hudo mučij: „Nič kaj posebno! Vse sem uže poskusil, da se te sitnobe znebim, a bržčas se je vse svoje žive dni ne bom.“

Razne stvari.

(Sv. Andraž v Slov. goricah) utegne sedaj vendar dobiti svojo posebno pošto.

(Lesen most) nameravajo v Ormoži čez Dravo narediti.

(Dr. Tomschegg) v Slovens. Gradci je uže dvakrat bil kot predsednik krajnemu šolskemu svetu odstavljen pa še le posluje.

(Zastrupila) je natakarka Marija Razbornik v Slov. Gradci sebe in krčmarjevo hčerko Antonijo Glivej.

(Drag hrast.) Od sv. Tomaža pri Velikej nedelji se nam piše, da se dva posestnika zavoljo hrasta na meji pravdata. Hrast je eden uže podsekal pa drevo stoji in rodi želod in skipek, pa stroškov ne more pokriti, ker uže pri obeh dohtarjih znašajo 400 fl.

(Umrl) je č. g. Jožef Hašnik, župnik pri sv. Juriji ob južnej železnici, slovenski pesnik in pisatelj, star 72 let.

(Prestavljeni so) čč. gg. kaplani: A. Drozg k sv. Ropertu v Slov. goricah, Stanjko v Vozenice, J. Murkovič k sv. Tomažu.

(V Hammer-Ambosov koš) hopnilo je dne 7. marca pri volitvi za okrajni zastop mariborski več Slovencev, pljunilo v lastno skledo in pomagalo nemškim liberalcem do zmage. Slovenci smo pri volitvah za ta okrajni zastop propali. Mnogo smo sami krivi; Nemci in nemčurji pa se nam posmehujejo.

(Drugo starostno doklado) prejel je g. Šijanec, nadučitelj pri sv. Lovrenci v Slov. goricah.

(Tudi v Celji) so pri volitvi za okrajni zastop v velikem posestvu propali Slovenci.

(Pridni župani) Kolar v Stopercih, Feguš v Gorišnjaku, Bezjak v Gruškovi uradujejo slovenski.

(Iz Celja) se nam poroča, da je Jožefa Korošec iz Vojnika mrtva obležala v Gaberji, na poti iz cerkve domov. Vojak Bauer, rodom Korošec pa se je v celjske kosarni ustrelil zaradi dolgov.

(Iz Gradca) se nam piše, da je g. Gorjup v Trstu podpiralni zalogi slovanskih vseučilišnikov daroval 1000 fl. Slava in hvala.

(G. Lapajne) je imenovan stalno za ravnatelja meščanske šoli v Krškem.

(Od celjske okrajne) sodnije nosi pisma in vabila baje človek, ki ne zna nič slovenski.

(G. Ambrožič) baje v celjskem okraji tudi katehete nadzoruje. Je li to res?

(Na Vranskem) si prizadevajo liberalni nemškutarji na vse pretege pri volitvah zmagati in toraj besnijo okoli in lovijo posebno kmete! Slovenski možje, bodite opazni, složni in volite le poštene, slovenske, verne, pobožne narodnjake!

Loterijne številke:

V Trstu	3. marca 1883:	80,	9,	70,	22,	66.
V Linci	„	37,	40,	4,	51,	12.
Budapešt	„	22,	48,	7,	43,	8.

Prihodnje srečkanje: 17. marca 1883.

Vabilo.

Društvo, ki namerava postaviti poslopje za sodišče v Mariboru, vabi člane v občini zbor

dne 13. t. m. zvečer ob 6. uri

v jedilni sobani kasine.

Dnevni red:

1. Poročilo o društveni delavnosti preteklega leta;
2. Poračilo blagajnika o stanji premoženja;
3. Volitev novega odbora;
4. Predlog zastran nabire doneskov za l. 1883;
5. Volitev preglednikov računa;
6. Volitev treh članov za podpisanje zapisnika;
7. Predlogi članov.

Semena

bodi si vsake vrste detelja, trava, zelišča, cvetličice, kakor tudi več sort sadnih in gozdnih pešek, vse novo in gotovo kaljivo, priporoča, kakor po navadi vsako leto po solidni, nizki ceni

M. Berdajs,

trgovec v Mariboru.

Učiteljska služba.

Na trirazrednici pri sv. Marjeti poleg Ptuja je izpraznjena učiteljska služba v IV. plačilni vrsti in s prosto izbo.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca aprila 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti (pošta Možgance).

Okrajni šolski svet v Ptuji 17 febr. 1883.

2-3

Premierstein.

HENRIK SCHÖN

juvelir, zlatar in srebernar
v Mariboru

v gosposk. ulici števil. 19,

priporočam slavnemu občinstvu svojo veliko, iz nova odbrano zalogo zlatega in srebernega blaga, med tem celó nove reči za

velikonočna

in

birmska darila.

Staro zlato in srebro, nakupujem ali zamenjavljam; vsa v moj posel spadajoča popravila točno in po nizki ceni izvršujem; tujim naročnikom takoj ustrezam.

Tudi sprejemam vsakojaka graverska opravila in naročene reči kmalu izrezujem.

1-3

Posojilnica v Celji

sprejema hranilne vloge (vklade) od vsakega, bodi si ud ali ne in daja

5 gld. od 100 gld. na leto obresti.

Uradni dan vsaki torek dopoldne.

3-3

Zaloga

W. Blanke-ja v Ptuji.

„Marija žalostna mati“,

najbolj priljubljena in najceneja izmed vseh molitvenih knjig z mnogimi pesmami in lepimi molitvami. Velja v papirji vezana 50 kr., v usnji vez. 90 kr., s poštnino vred za 10 kr. več.

V isti zalogi se dobé:

„Fr. Hubad“, Pripovedke za mladino I. zv. velja 20 kr., s poštnino vred 25 kr.

„Ječarjeva hči“, benečanska pripovedka, velja 15 kr., s poštnino vred 20 kr.

Livarna,
Badgasse Nr. 9,
blizu s. cerkve.

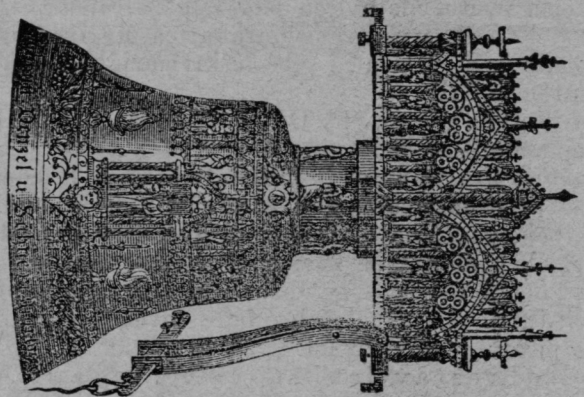

C. kr. privil.

Številnih priznanih
za zlate zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

zliha posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli do želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poročtvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne tese.

Imam tudi harmonična zvonila ali zvončke na prodaj!

1-8